

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİ ÖNLEMEDE ERKEĞİN ROLÜ

THE ROLE OF MEN TO PREVENT DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN

Yrd. Doç. Dr. Sevim ATİLA DEMİR¹
Uzm. Dilek NAM²

ÖZET

Kadına yönelik aile içi şiddet, evrensel bir risk aynı zamanda toplumsal bir sorundur. Kadına yönelik şiddet ilk çağlardan beri erkekle özdeşleştirilen ve oldukça eski bir geçmişi olan bir kavram olmakla birlikte yeni olan, çözümü konusunda erkekleri de eylem planının içine yer almalarının sağlanmasıdır. Son yıllarda bu iki cinsin bir araya gelip çözüm önerileri geliştirebilmesi şiddete önleyici yaklaşımda öncelikli çaba olarak görülmektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddeti önlemede ve azaltmada erkeklerin fülî katkısı da yüksek öneme sahiptir. Bu nedenle erkeklerin şiddeti algılama ve şiddetin neden-sonuç ilişkisini tanımlama biçimi araştırılması gerekli alanların başında görülmektedir.

Bu çalışmada, erkeklerin kadına yönelik aile içi şiddeti tanımlama ve bu tip şiddete karşı bakış açılarının ne olduğu irdelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada şiddete etki eden faktörlerin tanımlanması ve buna yönelik önleyici çalışmaların yapılabilmesi amacı ile erkek algısında şiddetin anlam ve nedenleri tartışılmıştır. Sonuç olarak, önemli ölçüde şiddetin fiziki şiddet olarak algılandığı ve ceza yöntemi olarak kullanıldığı, şiddeti önlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda, erkeğin katılımının daha fazla yer alması gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Aile İçi Şiddet, Önleyici Yaklaşım.

Jel Kodları: J1, J12.

ABSTRACT

Violence against women is an universal risk and at the same time a social problem. It has been consubstantiated with man since ancient times. Additionally, the new part of this problem is maintaining the contribution of men into the solution. Recently getting both genders together and asking solution ways from each of them has been seen as a prior attempt at the prevention of the violence.

The actional contribution of men is also very crucial in preventing and reducing the domestic violence. Therefore the perception of violence of men and defining the relation between reasons and results of it has been seen as the primary research area.

In this article, the way of men's understanding and defining the violence against women in family has been researched. Furthermore, meaning and reasons of the violence has been discussed because of describing the factors that affect the violence and carrying out preventative studies. Consequently, violence is perceived as physical violence significantly, and it used as penalty method, it is more needed that men's participation to prevent domestic violence against women

Key Words: Violence, Domestic Violence, Preventive Approach.

Jel Codes: J1, J12.

¹ Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, satila@sakarya.edu.tr

² Sakarya Üniversitesi, UZEM, dnam@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Şiddet “toplum içinde ve ailede meydana gelebilen fiziksel, cinsel ve psikolojik içerikli olabilen olumsuz bir tutumdur”. Toplum bu davranışı içselleştirebilir veya göz yumabilir hatta bu durum bazen geleneksel norm olarak kabul görebilir (Bloom, 2008: 12). Erkek ve kadın arasında gündeme gelen şiddette eşitsizlik önemli bir rol oynamaktadır. Cinsiyet eşitliği eşit görünürlük, güçlendirme, kamu ve özel hayatın her alanında, her iki cins için eşit katılımı anlamına gelmektedir. Cinsiyet eşitsizliği karşısında sadece kadınların değil, toplum içinde erkeklerin tam katılımını teşvik etmek amaçlanmaktadır (Council Of Europe, 2004: 8). Ancak bu şekilde erkekler kadına yönelik şiddetle mücadelede daha fazla görülebilmektedir. Kadına yönelik şiddet coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğretim düzeyine bakılmaksızın tüm kültürlerde son derece yaygın görülen bir sorundur (Güler vd., 2005: 52). Aynı zamanda kadına yönelik şiddet yıllardır bir kadın sorunu olarak görülmüş olmasına rağmen bu kültürel, coğrafi, dini, toplumsal ve ekonomik sınırları aşan küresel düzeyde bir insanlık sorunudur (Körükçü ve Diğerleri, 2012: 397). Şiddeti uygulama şekli, toplumsal davranışlara göre toplumdan topluma değişiklik gösterebilir. Rene Girard (1986), etrafımızda gerçekleşen davranışların öğrenildiğini, bu davranışa benzeme veya benzetme yoluyla davranışların ortaya koyulduğunu vurgulamıştır (Rakoczy, 2004: 31). Dolayısıyla şiddetin algılanma biçiminden gerçekleşme biçimine kadar birçok süreç toplumsal koşullardan beslenir. En sık görüldüğü yerlerse ev, okul ve işyerleridir (Bloom, 2008: 12).

Birleşmiş Milletler, uluslararası ve sivil toplumda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında erkeklerin de meseleye dahil edilmesinin önemli bir gelişme sağlayacağını vurgulamıştır. Son zamanlarda da, kadına karşı şiddeti önlemede, özellikle erkek hareketini içeren, erkeklere rol ve sorumluluklar yükleyen ve şiddet sorununun çözümünün bir kısmının erkekler olduğunu vurgulayan düşünce ilgi görmektedir. Hatta erkekleri cesaretlendiren, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık sağlamaları amacıyla erkeklere yönelik atölye çalışmaları, polis eğitimleri ve kadına yönelik şiddeti önleme amaçlı erkekleri de içine alan kampanyalar gibi birçok yenilikçi çalışmalar yapılmaktadır (Körükçü vd., 2012: 397). Bunlardan dünyada en çok bilineni “White Ribbon” (beyaz kurdele) kampanyasıdır. Bu kampanya 1991’de başlamıştır ve dünya çapında 60’ın üzerinde ülkeye yayılmıştır Beyaz kurdele kadınlara karşı şiddeti sonlandırma, cinsiyet eşitsizliğini önleme, toplumda sağlıklı bir ilişki kurabilme ve erkelere bu konuda yeni bir bakış getirebilme amacıyla başlatılmış dünyanın en geniş erkek hareketidir. (<http://www.whiteribbon.ca/who-we-are/>). Kampanyanın amacı, şiddet uygulayan erkeklerin şiddete başvurma nedenlerini belirlemek ve şiddeti önlemek için ne yapılması gerektiğini şiddeti uygulayan erkeklerle birlikte ortaya koymaya çalışmaktır. Geçmişte ve günümüzde kadına yönelik şiddeti sonlandırmak için bir dizi çalışmalar yapılmış ve yapılmaktadır. Türkiye’de bu konuyla ilgili en iyi katkı 1990 yılında şiddete karşı bir başkaldırı sayılabilecek “Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı”nın kurulmasıdır. 1994 yılında kadınlara psikolojik ve hukuksal destek verebilen Kadın Danışma Merkezinin kurulması ve bununla birlikte kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratabilmek amacıyla, her yıl 25 Kasım’da gerçekleşen “Kadına Yönelik Şiddete Hayır!” kampanyası önemli görülmektedir.

Şiddete başvuran erkeklerin genelinde özgüven düşüklüğü olduğu varsayılmaktadır. Aslında bu özellik, erkekleri şiddete yönlendiren bir özellik değil, şiddet uygulayan kişilere ait bir özelliktir. Eşine fiziksel olarak şiddet gösteren erkelerin tedavi raporlarına göre, özgüven eksikliği şiddet gösterenlerin temel karakteristik özelliklerden biri değildir (Exposito ve Carmen Herrera, 2009: 138). Belki de şiddeti etkileyen en önemli nedenlerden biri bireyin yetişmiş olduğu ailenin ve çevrenin kültürü, gelenekleri ve alışkanlıkları kadına yönelik şiddete etki eder. Erkeğin tartışmasız egemen olduğu aile yapılarında şiddete daha

fazla rastlanmaktadır (Delice, 2013: 21). Bu durum cinsiyet rollerinin nesilden nesile aktarılması sürecine ve toplumsal cinsiyet tanımlamasına etki etmektedir.

Erkeklerde kadına yönelik şiddet konusunda algı değişimi, toplumda kadının konumunun belirlenmesinde ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında büyük önem taşır. 2010 yılında yapılan (Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması) çalışmaya göre Türkiye’de erkekler kadınlara oranla daha fazla geleneksel rolleri benimsemektedir (KSGM, 2010-2: 95-105). Sosyal değişimlerle birlikte toplumun kadına bakışı değiştirilmeye çalışılmalıdır. Sadece erkeğin bakışı değil, kadının da bakışında değişim şarttır. Özellikle toplumsal hayata kadının katılımına ve yaşadığı sorunların azalmasında, erkeğin katılımı ve desteği gerekmektedir. Çünkü cinsler arası eşitliğin bir tarafında kadın diğer bir tarafında da erkek vardır (KSGM, 2010-3: 64). Bu çerçevede tüm sosyal çalışmalarda olduğu gibi bu soruna da bütünsel yaklaşım zorunludur.

2. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

Şiddet son zamanlarda gündemde, gazete manşetlerinde veya sosyal politika tabanlı çalışmalarda çok fazla yerini alsada şiddet olgusunun ortaya çıkışı, insanlık tarihi kadar eskidir. Bazı arkeologlar, kadınların fiziksel şiddete uğramalarının kökenini 3000 yıl öncesine götürmektedir. Bulgular, erkek mumyaların kemiklerinde % 9-20 kırığa rastlanırken, kadın mumyalarda bu oranın %30-50 arası olduğunu ortaya koymuştur (Dişsiz ve Şahin, 2008: 52). Bu durum şiddet denince akla ilk gelenin kadın olmasını açıklamaktadır. Dar anlamıyla şiddet; kişinin bedensel bütünlüğüne karşı, dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir eylemdir. Geniş anlamda şiddet ise insan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülemeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli davranışlardır (Kocacık, 2001: 3-4). Kadına yönelik şiddet konusunda, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 1993 yılında kabul edilmiş olan Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi’nde, “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan, cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” (Karataş vd., 2008: 13) şeklinde tanımlanmıştır.

Şiddet ve Sağlık Konulu Dünya Raporu’nda şiddet, eylemin gerçekleştirildiği kişiler açısından üç kategori sayılabilir. Bunlar; kişinin kendine yönelik, kişiler arası ve kolektif şiddettir. En yaygın şiddet biçimlerinden biri olan, ancak özel ilişkiler çerçevesinde gerçekleştiği için çoğunlukla kapalı kapılar ardında kalan aile içi şiddet kişiler arası şiddet kategorisine yer almaktadır (Page ve İnce, 2008: 82). Aile içi şiddette en çok mağdur olan kadındır. Bu şiddet türü kendini farklı şekillerde gösterebilir Bunlar; fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddettir (KSGM, 2008: 5). Bununla birlikte aile içi şiddet kategorileri genel kavram olarak (Ünal vd., 2011: 188),

- Fiziksel şiddet; dövme, tokatlama, tekmeleme, ve daha fazlasını içeren eylemlerdir.
- Cinsel şiddet
- Duygusal istismar; sevgisizlik durumu, hakaret etme, devamlı eleştirme, kıskançlık, reddetme gibi eylemlerdir.
- İhmal; bireyin sosyal ve maddi ihtiyaçlarını karşılamama
- Ekonomik istismar; bireyin parasına el koymak, şahsa ait paraya veya kazanç sağlamasına izin vermemektir.

Şiddet türleri arasında ayırım yapılmasının nedeni, daha önceden şiddet gören kocanın eşine şiddet uygulayıp uygulamadığı konusunda bir tartışma olmasından ileri gelmektedir (Atila Demir vd., 2013: 42). Bireyin toplumsallaşma sürecinde öğrenmiş olduğu cinsel rol kalıpları doğrultusunda (erkeğin şiddeti öğrenmesi ve kadının şiddet karşısında onu benimsemesi ve içselleştirmesi), birçok şiddet türüne maruz kalabilmekte ve kendisi de bunu uygulayabilmektedir (Gökkaya, 2011: 103). Ancak konumuz açısından baz alınan şiddet türü fiziksel şiddetin ailede kadına uygulanması olacaktır. Kadına yönelik aile içi şiddeti açıklamak için; Feminist- politik teoriler, Psikolojik teoriler ve feminist politik teorilerle psikolojik teoriler arasında bir yaklaşım olan ve şiddeti bazı çevre faktörlerini baz alarak açıklamaya çalışan sosyo-kültürel teoriler mevcuttur (Yıldırım, 1998: 29-31). Bu çalışma sosyo-kültürel bir perspektifle ele alınmıştır.

2.1. Toplumsal Cinsiyet

Kadına yönelik şiddet aile içinden topluma kadar uzanan çok boyutlu bir problemdir. Bu şiddet cinsiyet eşitsizliği ya da kadına dönük toplumsal cinsiyet algısından kaynaklanabilmektedir. Cinsiyet; bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren aynı zamanda erkekle dişi ayırt ettiren yaradılış özelliği, cinslik, seks (<http://www.tdk.gov.tr>) anlamına gelmektedir ve bu tanımlama biyolojik temellidir. Biyolojik cinsiyet, bireyler arasındaki fiziksel farklılıkları tanımlar (<http://www.tzob.org.tr>). Biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet birbirinden ayırt edilmelidir.

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, kadın ve erkeğe verilen toplumsal rolleri belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Bu kavramın önemi, kadınlar ile erkekler arasındaki güç ilişkilerini anlamaya, yarayacak bir kavram olarak düşünölmeye başladıktan sonra artmıştır (Ecevit vd. 2011: 4). Toplumsal cinsiyet, cinsiyete dayalı işbölümü ve biyolojik cinsler arasındaki ilişkileri vurgulamak amacıyla, toplumda sadece kadının değil erkeğin de konumlandırılan bir kavram olarak görölmektedir. Toplumsal cinsiyet, eşitliği veya eşitsizliği sadece kamusal ve siyasi değil aynı zamanda kişisel, bütüncül, kapsamlı ve çok boyutlu bir süreçtir (IFAD, 1999: 11). Toplumsal cinsiyet kavramı denince akla ilk gelen kadındır. Parsons kadının toplumda ikinci planda kalma durumundan kurtulması için öncelikle toplumda cinsiyet rolleri ayırımının yapılabilmesi ve kadına kadın olmasının yanında birey olarak tanınması gerektiğinin altını çizmiştir (Parsons, 1942: 611). Bunun yanında öncelikle değinilmesi gereken realite kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin mutlak olduğudur. En basit bir örnek, kadınlar ve erkekler tarafından zamanın eşitsiz kullanımıdır, bu durum çalışma şekilleri üzerine doğrudan etki edecektir (EQUAL Guide on Gender Mainstreaming, 2004: 7) ve bu gibi durumlar hayatın diğer alanlarında da gözlenebilmektedir.

Erkek ve kadın arasındaki ayırım, erilliğın bilimsel düşünceyle bağdaştırılmasını ciddi olarak incelenmeyecek bir mit mertebesinde olduğú düşüncesini topluma benimsetilebilmektedir (Keller, 2007: 101-102). Bu durum zaman içerisinde farklılığın ve eşitsizliğin somut şekillerde ifade edilmesi ve mutlak güç/güçsüzlük olarak tanımlanmasıyla devam edebilmektedir.

2.2. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten ve zarar veren, fiziksel, cinsel ve ruhsal hasara neden olabilecek, toplum içerisinde ya da özel yaşamında kadına baskı uygulanması ve özgürlüklerin kısıtlanması gibi durumlarla kendini gösteren her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır (Çetinkol Çakmak, 2013: 58). Kadın olmak ve şiddete maruz kalma arasında önemli bir ilişki vardır. Şiddete en çok maruz kalan kadınların yaşı 30'lu yaşlarına kadardır. Hamilelik de şiddet riskini arttıran bir faktördür ve özellikle

hamile ergenlerin (yaklaşık %20) yetişkinlerden (yaklaşık %15) daha fazla şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Eşlerinden ayrı yaşayan kadınlar; henüz boşanmış olanlardan 3 kat, hala evli olanlardansa 25 kat daha fazla şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca yoksulluk, kötü sosyo-ekonomik durum, düşük gelir düzeyi, erkeğin alkol-madde bağımlılığı olması, ruhsal hastalık varlığı ve çocukken şiddete maruz kalmış olmaları da şiddet riskini arttıran faktörler arasında sayılabilir (Yetim ve Şahin, 49). Kadına yönelik şiddeti sonlandırmak adına yapılan çalışmalara ve kanunlara rağmen, aile içinde şiddet yine de yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır. Üstelik kadın ve erkek arasındaki rol, statü, yaş, cinsiyet, iş gibi farklılıklar tahakküm kurma gücünü erkeğin eline almasına ve şiddeti meşrulaştırmasına neden olabilmektedir (Şenol ve Yıldız, 2013: 7). Öyle ki bu durum toplumsal düzeyde bazı durum ve zamanlarda kanıksanarak normalleşebilmektedir.

2.3. Erkeklerin Şiddete Başvurma Nedenleri

Cinslerin toplumdaki farklılıkları, toplumun kadına ikinci planda bakışı ve hatta bazı konularda hukuki olarak da erkeklere daha fazla tanınmış olan inisiyatif ve ayrımcılık ile daha da pekiştirilebilmektedir. Örneğin 1926 yılında oluşturulmuş Türk medeni hukuk kurallarına göre erkek, ikamet edilen yer, çocuklar ve mülkiyet gibi konularda ve bunların seçiminde yasal olarak belirtilmiş bir otoriteye sahiptir (Benninger-Budel and O'Hanlon, 2004: 345). Bu tip ayrımcılıklar 1 Ocak 2002 yılında yürürlüğe giren yeni medeni kanunla ile tekrar düzenlenmeye çalışılmış olsa da geçmişten bu zamana dek, kadın ve erkek arasındaki cinsiyet farklılıkları toplumsal olarak çok fazla yol almamıştır.

2011 yılı, 25 Kasım Kadına Karşı Şiddetle Mücadele ve Dayanışma Günü çerçevesinde, kadına yönelik şiddetle mücadelede, erkek katılımının önemine vurgu yapan “Biz De Varız” bildirisi düzenlenmiş ve imzaya açılmıştır (KSGM, 2012: 15). Şiddet daha ziyade bir erkek hareketidir Kaufman “erkek kaynaklı şiddetin yedi farklı özelliğini” şu şekilde sıralamaktadır (Kaufman, 1999: 1-4);

Ataerkil yapı: Şiddetin toplum tarafından cinsiyet ayrımı gözetmeksizin benimsenmesi,

Ayrıcalıklı olma hissi: Erkeklerin belirli ayrıcalıklara sahip olmasının hak olarak görülmesi,

Müsaade etme (izin verme): Birçok toplumda erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddetin suç sayılmasının üstü kapalı şekilde vurgu yapılması ya da hiç yapılmaması,

Erkeklerin güçlü olduğu çelişkisi: Erkekler kendilerini ayrıcalıklı hissedip, iktidarını kurmak için güç kullanır,

Erkeklerin psikoloj zırhı: Duygusal bir mesafe koyma arzusu,

Erkeklği ruhsal bir düdüklü tencere olarak görme: Erkeklere küçük yaşlardan beri öğretilen korku ve acıyı bastırma,

Geçmiş deneyimler: Kadınlara şiddet uygulamanın toplum tarafından aykırı görülmemesi, aynı zamanda ailesi tarafından da kendine şiddet uygulanması.

Bu özellikler erkeklikten kaynaklanan ve çevre ile pekiştirilen özelliklerdir, bu durum kavram olarak toplumsal cinsiyet olarak nitelendirilir. Kısacası toplumsal cinsiyet, doğumla birlikte kazanılan biyolojik cinsiyet üzerine eklenen yaşadığı toplum tarafından öğretilen “kadın” ya da “erkek” olmayı içeren durumların tümünü kapsamaktadır. Erkek ve kadını şiddet hususunda ayrı tutmanın nedeni toplumda açıkça görülmektedir. Savaşa, ayrılıkçı veya milliyetçi hareketlere, terör eylemlerini icra etmeye, ilk olarak erkekler sürülmektedir. Genellikle erkekler kadınlardan daha fazla silah kullanmakta, daha fazla hapse girmekte, sonuç olarak, daha fazla suç işlemektedir (Körükçü vd. 2012: 398). Erkeklerin kadınlardan

farklı olarak, şiddet uygulama potansiyelinin olması konusunda yapılan araştırmalarda kesin olarak açıklanamayan şey şiddetin erkeklerin doğasında olup olmadığıdır. Çalışma sonuçlarından da görülmektedir ki, şiddet önemli ölçüde ceza yöntemi ve üstünlük göstergesi olarak görülmekte, dolayısıyla üstünlük algısının toplumsal olduğu dikkate alındığında sonucun da biyolojik değil toplumsal temelli olduğu ortaya çıkmaktadır.

White ve Widow'un (2003) yaptığı ve yirmi yıl süren araştırmaya göre, çocukken aile içi şiddete şahit olanlar veya şiddet görenler, hiç şiddet görmeyenlere kıyasla sonraki yıllarda kendi ailelerine şiddet uygulama oranları %12 daha fazla olmaktadır. Yukarıda değinildiği gibi şiddetin öğrenilen tarafı dikkatlerden kaçmamalıdır (Özgentürk ve diğerleri, 2012: 74). Yapılacak çalışmalar bu doğrultuda gerçekleştirildiğinde şiddetin kökenleri ve nedenleri daha doğru tespit edilebilir.

2.4. Şiddeti Engellemede Erkeklerin Rolü

Geçtiğimiz on yıl içinde kadına karşı şiddeti engellemede erkeklerin rolü oldukça artmış ve erkeklerle bu konuda ortaklaşa çalışma yapmak, şiddetin sona ermesinde erkeklerin önemli bir faktör haline getirilmeye çalışılmıştır. Bunlardan en çok ses getireni dünyada beyaz kurdele kampanyasıdır. Bu yolla şiddeti önleme konusunda kullanılan argümanlarda da artış gözlenmiştir. Erkekler dünya üzerindeki birçok komitenin güç ve karar verme birimlerinin tepe noktalarında yer aldığı için ekonomik, politik ve sosyal alanlarda rolleri ve iktidarı, şiddetin kaldırılması için önemli olarak görülmektedir (<http://www.unescap.org/sdd>: 26).

Şiddete karşı mücadelede erkeklere daha fazla rol verilmesiyle şiddet uygulama riskinin azalacağı bir gerçektir. Çünkü şiddetin bir tarafında kadın yer alırken diğer tarafında çoğunlukla erkek yer almaktadır. Kadına karşı şiddetin önlenmesinde erkeğe düşen roller bulunmaktadır. Erkeklerin tutumu, birincil ve evrensel önleme (bütün erkeklerle) yoluyla ya da ikincil veya seçici (şiddet işleme riskli olan erkekler) ya da üçüncül veya belirtilen önleme yoluyla olabilir (şiddet gösteren erkekle) (Berkowitz, 2004: 1). Kısacası kadına karşı şiddeti engelleme, en azından azaltmada erkeklerin pozitif rolü olduğu açıktır. Bunlar (Flood, 2010: 8),

- Kadına karşı şiddetin kişisel kullanımından kaçınmak ya da şiddetin yerine daha olumlu pratikler uygulamak, kadına yönelik şiddetten kaçınmak,
- Şiddet uygulayan erkeklere müdahalede bulunmak,
- Şiddetin sosyal ve kültürel nedenlerini tespit edip üzerine gitmektir.

Yukarıda sayılanlara ek olarak kadın ve erkeklerin toplumsal kuralları algılamalarını değiştirmek, şiddeti önleme konusunda önemli olacaktır. Erkeklerin geçmişinde şiddetin herhangi bir türüne maruz kalmış olup olmamaları rehabilitasyon çalışmalarında dikkate alınması gereken noktalardan birisidir (Fabiano vd., 2003: 105-109). Bunun yanı sıra, toplumsal cinsiyet rollerinin aktarımında her türlü şiddeti doğurabilecek unsur ve davranışları ortadan kaldırmaya yönelik kültürlerin sağlanabilmesi önemli diğer noktalardan birisi olarak görülmektedir.

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLEMEDE ERKEĞİN ROLÜ ÇALIŞMASININ ÖNEMİ VE METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi ve şiddetten korunma yöntemleri kadına odaklı kurgulanmış ve kadınlar üzerinde oluşturulmuştur. Kadına yönelik şiddeti önlemede erkeklerin çözüm sürecine dahil edilmesinin zorunluluğu yüksek sesle vurgulanmaktadır.

Özellikle son yıllarda kadına karşı şiddetin önlenmesinde erkeklerin rol ve sorumluluklarına odaklanan ve kadına karşı şiddetinin son bulmasında sorunun çözümünün bir bölümünün de erkeklere ait olduğu vurgusunda bir bilinç artışı gözlenmektedir. Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet üzerine yapılan araştırmalarda erkek bakış açısını inceleyen çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Toplumda erkeklerin şiddeti nasıl gördüğü ve şiddete yol açan nedenleri tanımlamaları meselenin ne kadarının bireysel ve ne kadarının toplumsal olduğunun belirlenmesi noktasında çalışmalara ışık tutacaktır. Kadına yönelik aile içi şiddeti önleme konusunda erkeğin katkısı gerçekçi çareler üretilmesine imkan verecektir. Bu yönüyle çalışma literatüre katkı sağlayıcı niteliktedir.

3.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, erkekler tarafından toplumda kadına yönelik şiddetin nasıl tanımlandığını ve buna yönelik ne tür önleyici yaklaşımların gerçekleştirilebileceğini tespit etmektir. Araştırmada aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

Erkekler tarafından şiddet nasıl algılanmakta, ne tür davranışlar şiddet olarak görülmekte, ne tür davranışlar şiddet olarak tanımlanmamaktadır? Bu çerçevede;

- Şiddetin algısı
- Şiddetin kapsamı
- Şiddetin tanımlanmasının yapılması hedeflenmiştir.

3.3. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmada nitel veri toplama yöntemi olarak “mülakat tekniği” kullanılmıştır. Mülakata genel olarak, erkekler tarafından şiddetin nasıl tanımlandığı (hangi davranışların şiddet olarak görüldüğü), şiddetin nedenleri ve şiddet vakalarıyla karşılaşma durumundaki toplumsal tepkiler ve durumu ölçmeye yönelik sorular sorulmuştur. Araştırma sorularımızı yanıtlamak için yapılan görüşmelerden elde edilen tanımlar kategorileştirilerek incelenmiştir. Nicel çalışma konunun içeriğini tanımlama açısından yetersiz kaldığı için nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırma soruları üç kategoride değerlendirilmiştir. Bu kategoriler, genel olgusal durumu tanımlamakla birlikte, şiddet algısı, şiddet geçmişi ve şiddete yüklenen anlamdır. Yarı biçimlendirilmiş mülakat soruları ile aktörlerin tutum ve davranışlarındaki asıl sebeplere ulaşabilmek (Baş - Akturan, 2008: 111) amacıyla derinlemesine görüşme yapılmıştır. Mülakatlar, cevapların güvenilirliği amacıyla, örneklemin izole edilmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, Sakarya’da Emniyet Müdürlüğü’nün verilerine göre şiddetin nüfusa oranla yoğun olduğu bölgeler olan Erenler ve Pamukova’da (2011 Emniyet verilerine göre Erenlerde 60 Pamukova’da 20 şiddet vakası kaydedilmiştir) gerçekleştirilmiştir. Araştırma 89 evli erkekle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi, amaca uygun örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemlerinin birlikte kullanılması sonucu oluşturulmuştur. Amaca uygun örneklemede örnekleme araştırıcının çevresinden kişilerden çekilerek oluşturulur, burada amaç daha çok örnekleme ve araştırmacı arasındaki güven ilişkisinin yansıtılmasıdır. Kartopu örneklemede ise ulaşılan bireyler aracılığıyla başka bireylere ulaşma şeklinde örnekleme oluşturulur. Çalışma hassas bir konuda gerçekleştiği için, bu örnekleme türleri, araştırmacı ve örnekleme arasındaki güven ilişkisinin en rahat kurulabileceği örnekleme türleri olarak seçilmiştir (Aziz, 2008: 54-55).

4. BULGULAR

Araştırma sonucu elde edilen bulgular değerlendirilerek, aşağıda verilmiştir. Sorular belli konularda tasfiye edilmiştir. Cevaplar bu konulara göre karşılaştırılmıştır ve çalışmaya yansıtılmıştır.

4.1. Demografik Özellikler

Araştırma, 89 evli erkek üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılanların 17'si 25-30 yaş aralığında, 12'si 31-35 yaş aralığında, 17'si 36-40 yaş aralığında, 27'si 41-50 yaş aralığında, 14'ü 51-60 yaş aralığında ve 2'si ise 61 yaş veya üzerindedir.

Tablo 1: Yaş Dağılımı

Yaş	Sayı
25-30	17
31-35	12
36-40	17
41-50	27
51-60	14
61-+	2
Toplam	89

Katılımcıların 22'si ilkokul, 8'i ortaokul, 33'ü lise, 16'ı üniversite ve 10'u da lisansüstü eğitim almışlardır. Özellikle şiddete bakış açısından eğitim durumu arasında bir farklılık olup olmayacağına tespiti amacıyla her aşamada eğitim durumlarına sahip bireylere ulaşılması hedeflenmiştir.

Tablo 2: Eğitim Durumu Dağılımı

Eğitim Durumu	Sayı
İlkokul	22
Ortaokul	8
Lise	33
Üniversite	16
Lisansüstü	10
Toplam	89

Araştırmaya katılanların 10'u ikinci evliliklerini yapmışlardır.

Araştırmaya katılanlar çok çeşitli meslek gruplarından ancak en fazla sayı 28 katılımcı ile işçi olarak tanımlanmıştır. Ekonomik durumlarına bakıldığında, 24 katılımcının aylık gelir düzeyi 650-1000 TL arası, 29 katılımcının aylık gelir düzeyi 1001-1500 TL arası ve 31 katılımcının 1501 TL ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 17'sinin eşi çalışmakta ve 68'inin eşi ücretli bir işte çalışmamaktadır, 5 katılımcı bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 3: Gelir Durumu Dağılımı

Gelir	Sayı
650-1000tl	24
1001-1500tl	29
1501-+	31
Cevapsız	5
Toplam	89

Katılımcıların 81'i en az bir çocuk sahibidir.

Tablo 4: Çocuk Sayısı

Çocuk Sayısı	Sayı
0	8
1	29
2	32
3	17
4	2
5-+	1
Toplam	89

4.2. Şiddetin Tanımlanması

Şiddet üzerine yapılacak çalışmalarda belki de en önemli nokta şiddetin nasıl tanımlandığı ile ilgilidir. Çünkü dünya üzerindeki en büyük değişim, algılardaki değişimdir. Pratikler algılara göre daha hızlı değişebilir. Ancak, algıların değişmesi çoğu zaman geri döndürülemez değişimlerin başlangıç noktasıdır. Bu nedenle şiddetin tanımı önem kazanmaktadır. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, şiddetin genel anlamda fiziki şiddet olarak tanımlandığı yönündedir. Ancak her fiziki şiddet de şiddet olarak tanımlanmamaktadır. Katılımcılar genel olarak “yoğun fiziki darbeyi” şiddet olarak tanımlamaktadır. 89 katılımcının 66’sı şiddeti, sadece fiziksel şiddet olarak tanımlamıştır. Bu tanımlama, hafif fiziki şiddetten yoğun fiziki şiddete kadar, katılımcılara göre farklılık göstermektedir.

Görüşmeci 51: 60 yaşında, lisansüstü eğitim almış, emekli öğretmen

“...bence dövme, çarpmak ve vurmak şiddettir.”

Araştırmaya katılan kişiler arasında şiddeti tanımlamada, eğitim ve ekonomik durum farklılığının direkt etkisi bulunmamaktadır³.

Görüşmeci 46: 35 yaşında, lisanüstü mezunu, memur.

“...bence fiziksel darbe bedene temas şiddettir. Saldırmak ve öldürmek şiddetin en uç noktasıdır. Ben şiddet uyguladım diyemem ama tartışma esnasında kıskançlık nedeniyle sarstığım olmuştur.”

Görüşmeci 36: 55 yaşında, lise mezunu, emekli memur.

“Şamar, tokat atma, tekmeleme, saçını çekme şiddettir. Hakaret şiddet değildir. Öyle olsa hayat mı geçer. Erkek kadını istemiyorsa, sevmiyorsa şiddet uygular. İnsan sevdiğini dövmeyi. Gurursuz, zavallı kadın şiddeti hak eder. Erkek yapmamalı tabii ama sabrı taşımış demek ki... ilk eşimi çok dövdüm. Hem de iyi dövdüm. Şimdi düşünüyorum da, iri yarı benden daha güçlü idi neden karşı koymadı diye...”

Yine az sayıda da olsa şiddetin tanımı genişletilmiştir. Ancak, şiddetin bir **ceza yöntemi olduğu** düşüncesi de birçok katılımcı tarafından vurgulanmıştır.

Görüşmeci 56: 35 yaşında lise mezunu, esnaf

“Hakaret şiddet sayılmaz. Dayak şiddettir. Ben de şiddet uyguladım. Öyle küçük dokunuşlar... Bende şeker var. Şeker yükselince kendine hakim olamıyorsun...”

Görüşmeci 48: 30 yaşında, lise mezunu, serbest meslek sahibi

³ Yapılan çalışmalarda da eğitim farklılığının şiddeti uygulamada bir caydırıcı etkisinin olmadığı, ancak kadınların eğitim artışının şiddeti ihbar etmede direkt etkisi olduğunu göstermiştir (KSGM, 2010-1: 86-89).

“Bir insana yönelen her türlü fiziksel darbedir şiddet. Bir kadın erkeğin hayatını mahvederse şiddet uygulanır. Kadın şiddeti hak eder. Her kadın değil tabii bazı kadınlar. Etrafımda şiddet uygulayan erkek çok var. Sorunlu evliliklerde oluyor şiddet. Hiç tavsiyede bulunmuyorum. Eğer erkek şiddet uyguluyorsa vardır bir nedeni diyorum. Şiddet hak eden kadına verilen bir cezadır.”

Şiddetin oluşumunda ise kadının hatası, kıskırtması ve önleyecek güçten mahrum oluşu temel belirleyici olmuştur. Şiddetin bir ceza yöntemi olarak kullanıldığını ifade eden 48 katılımcı aynı zamanda şiddetin bir üstünlük göstergesi olabileceğini de vurgulamışlardır. Çocukluk döneminde şiddete aşinalık, yetişkinlik dönemine de olumlu veya olumsuz etki edebilmektedir. Aynı zamanda şiddet ailedeki otorite algısı ile ilişkilidir.

Görüşmeci 1: 43 yaşında, lisansüstü mezunu, mühendis.

“Kötü söz, hakaret şiddet olsa da asıl şiddet vurmaktır can yakmaktır. Biz geleneksel bir toplumuz. Kadın bu geleneklerin dışında davranırsa şiddet uygulanır. Erkeği utandırırsa... Etrafımda şiddet uygulayanlar var ama karışmıyorum. Beni ilgilendirmesini diye düşünüyorum. Ben de yeni evlendiğim zaman birkaç kez eşime vurdum. Abartıp her kötü sözü şiddet olarak değerlendirmemek lazım. ...”

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, bireyin sözel olarak kabul etmesine karşın zihinsel olarak inanmadığı için pratikte gerçekleşen farklı durumlar olabilmektedir. Hatta sözel şiddet ve dayak gibi hafif tanımladıkları fiziksel şiddeti, şiddet olarak teorikte bilince bile bunun dillendirilmesine karşı olabilmektedirler. Katılımcıların bir kısmında gizil olarak, kadın geleneksel anlamda erkeğin hayatını kolaylaştırmak için vardır ve eğer buna ters düşecek bir eylemde bulunursa şiddete maruz kalabilir, düşüncesi bulunmaktadır. En dikkat çekici sonuç ise çalışmaya katılan kişilerin bunun normal ve aile içi doğal bir iletişim biçiminden biri olarak tanımlanmasıdır. Bu nedenle aile içinde yaşanan aile içinde kalmaktadır.

Görüşmeci 83: 30 yaşında, lise mezunu, işçi

“Şiddet hem sözel hem de fizikseldir. Ceza yöntemi görünümlü üstünlük mücadelesidir.”

Yukarıdaki ifadelerden de çıkarılabileceği gibi, eğitim durumu, yaş ve şiddetin tanımlanması arasında bir ilişkinin olmadığı sonucunu ortaya çıkmaktadır. Şiddetin tanımlanması noktasında toplumda ciddi bir bakış açısı farklılığının varlığı gözlemlenmektedir. Çünkü şiddet daha çok büyük ölçekli fiziki darbeler olarak algılanmaktadır⁴. Şiddetin büyük fiziki darbeler olduğu görüşülen 51 kişi tarafından benimsenirken, bu benimsemenin eğitimle ilişkisi olmadığı ve eğitim seviyesi artarken şiddet olgusunun azalacağı yönünde bir durum olmadığı tespit edilmiştir. Ancak şiddeti olumsuz gören 33 kişinin genel algısı, küçük ya da büyük, fiziksel ya da psikolojik her türlü onur kırıcı davranışın “şiddet” tanımı içerisinde tanımladığı yönündedir.

4.3. Şiddete Etki Eden Unsurların Tanımlanması ve Şiddetin Toplumsal Görünürlüğü

Toplumsal yapıda şiddet genel olarak kanıksanmış bir olgu olarak göze çarpmaktadır. Özellikle şiddetin nedeni ve kadının şiddeti hak edip etmediği noktasından hareket edildiğinde, şiddetin normal bir olgu gibi ifade edildiği görülmektedir.

Görüşmeci 35: 50 yaşında, lise mezunu, memur

⁴ 2010 yılında Türkiye’de 51 ilde toplam 24048 kişi üzerine yapılan araştırmada her 10 kadından 4’ünün yaşamlarının belli dönemlerinde eşi veya birlikte olduğu kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Ülke genelinde her 100 kadından 37’si eşleri tarafından fiziksel bir şiddet biçimi olan “tokat atma veya bir şey fırlatma” davranışına maruz kalmıştır. Ağır derecede fiziksel şiddete maruz kalan kadın sayısı az olmakla birlikte, şiddetin birçok kez tekrarlandığı tespit edilmiştir (KSGM, 2010-1: 46-49).

“Gençken şiddet uyguladım eşime. Cahildik o zaman şimdi zaten hanım yaptırmaz. Artık korkarım hanımdan. Medeni insan şiddet göstermez. Şiddet güçsüz, pasif erkeğin güç göstergesidir.”

Bir başka dikkat çeken olgu da, şiddetin genç yaşlarda daha fazla gerçekleştiği sonucudur. Veya bazı durumlarda yaşın genç olması şiddete bir gerekçe olarak gösterilebilmektedir.

Görüşmeci 13: 52 yaşında, ilkokul mezunu, işçi

“Eşime çok şiddet uyguladım. Biraz az akıllıdır, evde hiç durmaz hep gezerdi... Çocuklarla da baş etmek için şiddet uyguladım.”

Yine bu örnekte de şiddet bir ceza yöntemi olarak kullanılmaktadır.

Görüşmeci 72: 30 yaşında, lise mezunu, işçi

“Kadın eğer kadınlık yapamıyorsa şiddet olur. Ekonomik nedenler de şiddete yol açar. Bende bazen uyguladım. Oda saygısız davrandığında, çocuğa bakmadığında...”

Görüşmeler neticesinde şiddetin en önemli nedeni olarak kadın gösterilmektedir. Yani şiddet hak edilen bir durumdur ve kadın geleneksel rollerini yerine getirmediğinde veya eşinin beklentilerini karşılayamadığında şiddeti hak edebilir.

Görüşmeci 71: 31 yaşında, lise mezunu, işçi

“Kadın dırdır yapıp erkeği bunaltırsa şiddet görür.”

Görüşmeci 33: 32 yaşında, üniversite mezunu, mühendis.

“Şiddet dövmeiktir. Hakareti şiddet olarak değerlendirebilir miyiz bilmiyorum. Kadın şiddeti hak etmez, olaylar çıkırından çıkabilir.”

Şiddet bir zayıflık olarak tanımlansa da, veya hiçbir canlının şiddeti hak etmediği belirtilse de; yine şiddete neden olan bir durum olabilmektedir.

Görüşmeci 21: 55 yaşında, ortaokul mezunu, işletmeci.

“Şiddet uygulayan erkeği kötü değerlendiririm. Ama bazı kadınlar da problemli olabiliyor. Bende birkaç kere şiddet uyguladım ama barıştık. Şiddet ceza yöntemidir ama bazı erkeklerde erkek olduğunu göstermek için şiddet uyguluyor.”

Görüşmeci 9: 35 yaşında, üniversite mezunu, ticaretle uğraşiyor

“Kadını kıran, üzen her türlü davranış şiddettir. Şiddet denince aklıma kadın geliyor. Kadın yalan söylerse, kadınlık yapmazsa, ailesine karşı eşini küçük düşürürse erkek şiddet uygular. Bence şiddet vakaları arttı. Bu nedenle bu kadar gündem maddesi oluyor. Ben eşime sadece bir kere tokat attım.”

Bu örnekte şiddete yönelik farkındalığın oluşmasına rağmen “sadece bir tokat” ifadesi ile teorik ve pratik bilginin çeliştiği görülmektedir.

Görüşmeci 3: 30 yaşında, ortaokul mezunu, işçi.

“Kadın erkeği çıldırtırsa erkek şiddet uygular. Şiddet üstünlük göstergesi değildir çünkü erkek zaten üstündür.”

Şiddet birçok katılımcıya göre sonuç olarak tanımlanmıştır. Kültürel öğrenme ve rol tanımlamalarının ise nedenleri oluşturduğu ifade edilebilir. Bir diğer önemli unsur ise aile içerisinde ihtiyaç duyulan “otorite” ile “üstün” kavramının aynı anlama gelmesidir.

Görüşmeci 20: 42 yaşında, lisansüstü mezunu, akademisyen.

“Şiddet vakalarında aileden alınan eğitim eksikliği rol oynamaktadır. Etrafımda şiddet uygulayanlar var ama bir şey diyemiyorum...”

Aynı zamanda şiddetin nedeni olarak eğitim eksikliği, ekonomik sıkıntılar gösterilmektedir. Ancak en fazla şiddet nedeni olarak gösterilen, “kadının aileye uymayan veya eşi tarafından kabul görmeyen davranışları” olarak gösterilmektedir.

Görüşmeci 68: 40 yaşında, laborant

“Kadın kadın gibi olmazsa erkek şiddet uygular. Kadının şiddeti hak ettiği zaman da olur. Erkeğin işi zaten zor. Kadının görevi erkeğin yaşamını kolaylaştırmak. Bu olmazsa şiddet görür. Şiddet uygulayan tanıdıklarım var. Bir şey demem. Banane... İlk eşime şiddet uyguladım. Buna uygulamıyorum. İlki okuyunca havalandı. Bu ilkökul mezunu... çocuklarıma kıyamam ama...”

Bir diğer dikkat çekici nokta ise, ikinci eşlerin birincilerinden ve çocukların eşlerden daha hassas davranılan grup olduğu sonucudur. Ayrıca şiddete şahit olunan durumlarda ise gerek toplumsal yapının bireyci ve riskli olduğu düşüncesiyle, gerek “Ev içinde olan evde kalır veya karı-koca arasına girilmez” düşüncesi ile müdahale edilmediği gerçeğidir.

Görüşmeci 33: 32 yaşında, üniversite mezunu, mühendis.

“Şiddet vakaları hem arttı hem de medyada görünürlüğü arttı. Ben fiziksel şiddet uygulamadım uygulamamda. Yine de büyük konuşmamak lazım. Bağırırım çağırdım, kötü sözler söyledim şiddet mi?”

Katılımcılara şiddet olaylarının artmış olduğu mu yoksa medyada görünürlüğünün mü arttığı sorulduğunda, kesin olan nokta medyada şiddetin görünürlüğünün arttığıdır. Aynı zamanda kadınlar şiddet durumlarında eskisi kadar sessiz kalmamaktadır.

Görüşmeci 16: 50 yaşında, üniversite mezunu, öğretmen.

“Şiddet günümüzde hem sayısal olarak arttı hem de görünürlüğü arttı. Kadınlar artık şikayet edebiliyor. Fiziksel şiddet çok az yaşadık ama aşağılama, bağırma çok yaşandı ailemizde.”

Eğitim durumu özellikle şiddetin teorik olarak tanımlanması noktasında etki etmektedir.

Görüşmeci 10: 30 yaşında, yüksekokul mezunu, şoför,

“Kadına şiddet uygulamada farklı nedenler olabilir. Kadın başına buyruksa olabilir mesela... Şiddet olayları arttı. Kadınlar eskisi kadar sessiz kalmıyor artık. Hatta hiç kalmıyor. Böyle olunca da erkek zorlanıyor. Etrafımda eşine şiddet uygulayan çok kişi var. Ama nasıl yapma diyeyim. Bende şiddet uyguladım hem de ciddi boyutta. Erken evlenmişim, hazır değildim. Sürekli hesap sorulmasına dayanamadım. Çocuklarıma uygulamam. Canlarım onlar benim nasıl yaparım...”

Bu örnekte de şiddetin ana nedeni olarak kadın ve onun davranışları gösterilmektedir. Özellikle kadının eşine karşılık vermesi, sessiz kalmaması şiddeti oluşturan bir neden olarak tanımlanmıştır. Bunun yanı sıra, kadına şiddet uygulansa da çocuklara daha hassas davranıldığı dikkat çekmektedir. Eğitim durumunun şiddete engel bir durum olmadığı dikkat çekmiştir. Ayrıca erken evlenmenin, bilinçli davranmayı zorlaştıracığı yönünde görüş ifade edilmiştir.

Görüşmeci 87: 39 yaşında, ilkökul mezunu, esnaf

“Bence şiddet olayları artmamıştır. Eskiden daha çok olurdu ama son yıllarda medyada daha fazla konu edilmiştir. Şiddet vakalarının sorumlusu bence ekonomik durum ve hayat

şartlarıdır. Şiddetin bir kısmı da eşlerin birbirini dinlemeyip fevri davranmalarından kaynaklanmaktadır. Eşime şiddet uyguladım ama sopa atmadım. Sadece sözel şiddet uyguladığım olmuştur. Bana göre şiddet bir ceza yöntemidir. Ben de ebeveynlerimden şiddet gördüm. Ama iyi ki gördüm diyorum şimdi, hak etmişim.”

Bu ifadede, özellikle şiddetin bir ceza yöntemi olarak kullanılmasında, ebeveynlerin yeni kurulan aileye örnek olması noktasında dikkat çekmektedir. Şiddetin toplumsal yapıda artmadığı ancak görünürlüğünün arttığı vurgulanmıştır. Şiddete etken olan durumlar, eşlerden kaynaklandığı gibi, hayat şartlarından da kaynaklanabildiği belirtilmiştir.

Görüşmeci 64: 55 yaşında, ilkokul mezunu, emekli

“Kadın laf anlamazsa şiddeti hak eder. İlk eşime şiddet uyguladım. Çocuğumuz geç olmuştu... İlk eşlere şiddet uyguluyor, ikincilere uygulanmıyor.”

İkinci evliliklerini yapmış on kişinin toplam değerlendirmeleri göz önüne alındığında ikinci eşlerde şiddet uygulama durumunun ilk eşlere göre oldukça düşük olduğu görülebilmektedir.

Özellikle genç yaşlarda şiddet uygulama durumlarının daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Belli bir yaştan sonra (özellikle 55 ve üzeri) şiddete çok rastlanmadığı görülmektedir. Ancak bu durum her zaman bilinç artışıyla açıklanamamaktadır. Kısaca, şiddete etki eden unsurlar olarak, ekonomik yetersizlikler, eşin sorumsuz davranışları ve erkeğin kendine güveninin eksik oluşu gibi nedenler belirtilmiştir.

Şiddetin nasıl algılandığı kadar, şiddetten sorumlu olan kişi veya durumların tanımlanması ve toplumsal şiddete yönelik nasıl bir tavır izlendiği de önemlidir. Yapılan çalışmada özellikle konu şiddet olduğunda, geleneksel rollerin daha fazla uygulandığı görülmektedir. Şiddet genel olarak bir ceza yöntemi olduğu için, şiddete uğrayan şiddetten sorumlu görülmektedir.

Sosyal sorumluluk durumuna bakıldığında, araştırmaya katılanların hemen hemen tamamı çok yakını olmadığı sürece etraflarında vuku bulan şiddet olaylarına müdahale etmediklerini belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra, şiddet olaylarının eskiye nazaran daha fazla dikkat çekmesinin nedeni sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu şiddet olaylarının medyada görünürlüğünün arttığı yönünde cevaplar vermiştir.

Kocaların eşleri üzerindeki denetimlerini ölçen ayrıntılı sorularla, fiziksel şiddetin arka planı ve kadın-erkek arasındaki iktidar ilişkisinin gündelik hayata yansımaları da araştırma kapsamına alınmış olmaktadır. Şiddet konusunda toplumsal bilincin doğru bir biçimde oluşmadığı çalışmada tespit edilen noktalardan biridir. Ayrıca daha önce gerçekleşen çalışmalar toplumsal anlamda ve şiddetin süreci ve başvurulacak merciler noktasında da aynı sonucu ortaya çıkarmışlardır. 2010 yılında Kadının statüsü Genel Merkezinin yaptığı Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasına göre, fiziksel veya cinsel şiddet yaşamış kadınların %92'si kurum/kişilere başvurmadıklarını belirtmişlerdir. Türkiye genelinde kadınlar en fazla polise başvurmaktadır. Yine eğitim seviyesi arttıkça, avukata başvurma oranı da artmaktadır. Araştırmaya katılanların % 49'u bu durumu kimseye anlatmadıklarını belirtmişlerdir. %34'ü kendi ailelerine anlattıklarını, %22'si ise arkadaş veya komşularına anlattıklarını belirtmişlerdir (2010-1: 86-89). Bu durum özellikle Türkiye'de şiddetin boyutlarının genişliği noktasında kritiktir. Ayrıca aileden görülen ve öğrenilen şiddet algısının bu duruma etkisi büyüktür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Şiddetle ilgili yapılan çalışmalarda erkeğin rolünün yeterince üzerinde durulmadığı gözlemlenmiştir. Halbuki sosyal problemlerin çözümünde toplumu tamamen kuşatıcı sosyal politikalar geliştirebilmesi elzemdir. Çalışmada özellikle erkeklerin neyi şiddet olarak tanımladıkları ve kadına yönelik şiddete neden olan faktörler olarak nelere değindikleri üzerinde durulmuştur. Böylece sorunun tanımlanması ve bu tanımlanmaya yönelik çözüm önerilerinin geliştirilebilmesi hedeflenmiştir.

Çalışmanın kısaca sonuçları aşağıdaki gibi ifade edilebilir;

Şiddet genel olarak yoğun fiziki darbe olarak tanımlanmaktadır. Teorik olarak diğer şiddet türleri bilinse dahi pratikte aynı derecede vurgulanmadığı görülmektedir.

Şiddetin birçok nedeni vardır. Ekonomik sıkıntılar, geleneksel roller, sosyal sıkıntılar ve eğitimsizlik vs... tüm bunlarla birlikte kadının bazı söz ve tutumları şiddeti doğuran unsurlar olarak tanımlanmıştır.

Örneklem grubundaki ailelerde kadına yönelik şiddet uygulandığında, çocuklar aynı derecede şiddete maruz kalmamaktadır. Aynı zamanda ikinci eşler birinci eşlere göre daha az şiddete maruz kalmaktadır.

Şiddet ceza yöntemi olarak kullanılmaktadır. Yine şiddetin üstünlük ve otorite göstergesi olarak kullanıldığı da belirtilmektedir. Bununla birlikte şiddetin medyada görünürlüğünün arttığı belirtilmiştir. Şiddet olaylarına şahit olunması durumunda müdahale etme eğilimine 'aile içi mesele' olarak algılanmasından dolayı sıcak bakılmadığı tespit edilmiştir.

Hiçbir toplumsal olay kendiliğinden veya tek bir itici faktör neticesinde gerçekleşmez. Dolayısıyla tüm dünyada şiddetin ciddi bir sosyal problem olarak tanımlanmasının ardında dikkat çekici algılar bulunmaktadır. Özellikle geleneksel cinsiyet rollerinin aktarılmasında yaşanan sosyal sıkıntılar devam etmektedir. Aile içerisinde yine bir otorite tanımlaması yapılmakta ve bu durum eşler arası üstünlük mücadelesine dönüşebilmektedir. Kadının toplumsal cinsiyet rolleri açısından tanımında sıkıntılar bulunmakta ve bu kültürlenme sürecinde yeniden üretilmektedir. Her ne kadar toplumsal bilincin arttığı söylene de bunun pratikteki karşılığı bu nedenle net değildir. Özellikle şiddetin tanımına yönelik bilinçlendirme çalışmaları gerekli görülmektedir. Aynı zamanda aile danışmanlarının ailede otorite ve kadın erkek cinsiyet rolleri ile ilgili bilgilendirme ve sosyal değişim ile paralel analizler yapması zorunludur. Bu çalışmaların sadece belli kesimi değil, tüm erkek ve kadınları kapsayabilecek nitelikte ve ulaşılabilirlikte olması önemlidir. Elbette bu noktada medyanın etkisi göz ardı edilmemelidir. Televizyon programları aracılığı ile bu çalışmalar belli dozlarda topluma aktarılmalıdır. Şiddetin algılanması noktasında sadece erkeklerin değil kadınların da birtakım problemleri vardır. Erkekten kadına yönelen şiddette, erkeğin tokadın şiddet olarak algılanmaması, kadından çocuğa yönelen şiddette, poposuna vurma, kulağını çekme, davranışlarının şiddet olarak tanımlanmamasının aynı bakış açısının ürünü olduğu görülmektedir. Tabiki sadece erkeğin değil kadın ve çocuklarında şiddet konusunda hatta şiddetin sadece fiziksel değil, diğer bütün türleri hakkında bilinçlendirilmesi gereklidir. Bu nedenle özellikle otorite algısının üstünlük ve baskı kurma olarak tanımlanmasını engelleyici çalışmaları içeren tüm sosyal politikalar kadın-erkek herkese hitap ediyor olabilmelidir.

KAYNAKÇA

- ATILA DEMİR, S., FIDAN, F. ve NAM, D. (2013). “Sakarya’da Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Görünümü, Nedenleri ve Önlenmesine Yönelik Yaklaşımlar”, Editör: S. Kenan Gül, Aile İçi Şiddet ve Polis, Polis Akademisi Yayınları, 41-56.
- AZIZ, A. (2008). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- BAŞ, T. ve AKTURAN, U. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri Nvivo 7.0 ile Nitel Veri Analizi, Seçkin Yayınları, Ankara.
- BENNINGER-BUDEL, C., LUCINDA, O (2004). “Violence Against Women in Turkey”, Operating The Sos-Torture Network, Violence Against Women fort he Human Rights of Women, 10 Reports/Year 2003, World Organisation Against Torture, First Printing.
- BERKOWITZ, A.D. (October 2004). “Working with Men to Prevent Violence Against Women: An Overview (Part One)”, With Contributions from David Mathews, Applied Research Forum, VAWnet: The National Online Resource Center on Violence Against Women, 1-8.
- BLOOM, S.S. (2008). “Violence Against Women and Girls a Compendium of Monitoring and Evaluation Indicators”, USAID, IGWG, Measure Evaluatio, East Africa.
- Council of Europe (2004). Gender Mainstreaming Conceptual Framework, Methodology and Presentation of Good Practices, Directorate General of Human Rights, Strasbourg.
- ÇETINKOL, Ç.K. (2013). “Eşleri Tarafından Şiddet Gören Kadınlar ve Bu Kadınlara Yönelik Alınan Tedbir Kararları: Aydın Örneği, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 57-87.
- DELICE, M. (2013). “Polis Kayıtlarına Yansımış Kadına Şiddet Olaylarının İncelenmesi: Erzurum Örneği”, Polis Akademisi Yayınları, s. 13-40.
- DIŞSIZ, M. ve ŞAHİN, N.H. (2008). “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 1(1): 50-58.
- ECEVİT, Y., ECEVİT, M., AYATA, A., GÖLGELİOĞLU, Ö., GÖĞÜŞ TAN, M., KURDOĞLU, A., KARKINER, N., UYGUR, G., ÇAĞLAR, F.İ. ve DURAKBAŞA, A. (2011). Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No. 2307, Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- EQUAL Guide on Gender Mainstreaming (2012). Employment & European Social Affair, European Commission.
- EXPOSITO, F. ve HERRERA, M.C. (2009). “Social Perception of Violence Against Women: Individual and Psychosocial Characteristics of Victims and Abuses”, The European Journal of Psychology Applied to Legal Context, 1(1): 123-145.
- FABIANO, P., PERKINS, H.W., BERKOWITZ, A., LINKENBACH, J. ve STARK, C. (2003). “Engaging Men as Social Justice Allies in Ending Violence Against Women: Evidence for a Social Norms Approach”, Journal of American College Health, 52(3): 105-112.
- FLOOD, M. (2010). “Where Men Stand: Men's Role in Ending Violence Against Women”, White Ribbon Foundation Report, No 2, Sydney.

- GÖKKAYA, V.B. (2011). “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 12(2): 101-112.
- GÜLER, N., TEL, H., ÖZKAN TUNCAY, F. (2005). “Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddette Bakışı”, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 27(2):. 51-56.
- IFAD (1999). “An IFAD Approach to Gender Mainstreaming”, IFAD International Fundfor Agricultural Development.
- KARATAŞ Sultan, Ülker Şener, Nur Otaran (2008). “Kadın Sığınma Evleri Kılavuzu”, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KAUFMAN, M. (1999). “The Seven P’s Of Men’s Violence”, <http://www.michaelkaufman.com/1999/the-7-ps-of-mens-violence>.
- KELLER, E.F. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Bilim Üzerine Düşünceler, Çev.: Ferit Burak Aydar, Metis Yayınları, İstanbul.
- KOCACIK, F. (2001). “ Şiddet Olgusu Üzerine”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2(1): 1-7.
- KÖRÜKÇÜ, Ö., KAYIR, G.Ö. ve KUKULU, K. (2012). “Kadına Yönelik Şiddetin Sonlandırılmasında Erkek İşbirliği”, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 4(3): 396-413.
- KSGM (2010-1). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara.
- KSGM (2010-2). Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması, Ankara.
- KSGM (2010-3). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeğin Katılımı, Ankara.
- KSGM, (2012). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, Ankara.
- KSGM (2008). Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadınlar İçin Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, Ankara.
- ÖZGENTÜRK, İ., KARĞIN, V. ve BALTACI, H. (2012). “Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi” Polis Bilimleri Dergisi, 14(4): 55-77.
- PAGE, A.Z. ve İNCE, M. (2008). “Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Değerlendirme”, Türk Psikoloji Yayınları, 11(22), Ankara, 81-94.
- PARSONS, T. (1942). “Age and in the Social Structure of the United States”, American Sociological Review, Vol. 7, No. 5 pp. 604-616.
- RAKOCZY, S. (2004). “Religion and Violence: the Suffering of Women”, AGENDA, No. 61, pp. 29-35.
- ŞENOL, D. ve YILDIZ, S. (2013). Kadına Yönelik Şiddet Algısı Kadın ve Erkek Bakış Açısıyla, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara.
- UNESCAP, Elimination of Violence Against Women in Partnership with Men http://www.unescap.org/sdd/publications/gender/gender_dp_15.pdf (Accesed in October 18, 2012).
- ÜNAL, S., ŞİMŞEK, B.K., AZCAN, İ. ve ÖZDEMİR, A. (2011). “Aile İçi Şiddet Mağdurlarının Polise Başvurmalarında Polise Uygun Davranış Modeli Kazandırma”, Suç Önleme Sempozyumu, Bursa, 7-8 Ekim, 185-200.

YETİM, D. ve ŞAHİN, M. “Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım”, Aile Hekimliği Dergisi, 2(2): 48-53.

YILDIRIM, A. (1998). Sıradan Şiddet, Türkiye’ye Özgü Olmayan Bir Sorun: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları, Boyut Matbaacılık, 1. Basım, İstanbul.

<http://www.whiteribbon.ca/who-we-are/> (Erişim tarihi 11. 27.2012).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.523054aea8d0.23319027 (11.09.2013).

http://www.tzob.org.tr/Portals/0/Dokumanlar/Kitap_Brosur/Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_ve_Kadin_Haklari.pdf (03.07.2014).